



Monogràfic sobre  
I Jornades Escola Infantil  
i Comunitat

Revista Electrònica

 investigació  
novació

Educativa i Socioeducativa

L'Equip Psicopedagògic d'Atenció  
Primerenca de Manacor-Campos.  
Programa d'actuacions al sector a les  
escoles 0 a 3



Universitat de les  
Illes Balears  
Institució Catalana  
de Recerca i Innovació

Jerònia Galmés

## *L'Equip Psicopedagògic d'Atenció Primerenca de Manacor-Campos.*

### *Programa d'actuacions al sector a les escoles 0 a 3*

#### **Introducció**

*La funció educativa de l'escola infantil és complementària a la que exerceix la família. Ha d'haver-hi una estreta col·laboració entre l'escola i el nucli familiar.*

*El tema de la col·laboració i relació amb les famílies és propi de l'equip docent, i és molt important que existeixi una línia comuna sobre la manera com s'establiran aquestes relacions (vincles). Per això serà imprescindible un procés de reflexió i posada en comú sobre quin tipus d'activitats podem desenvolupar amb els pares, quins temps hi hem de dedicar, quins instruments tenim per utilitzar...*

*És important aclarir amb les famílies la complementarietat i diferenciació dels nostres papers respectius, i que en cap moment no es pretén substituir-les en el seu paper, per evitar sentiments de rivalitat.*

*En definitiva, l'escola infantil estimula obertament la relació, la participació i la col·laboració de les famílies com una de les parts fonamentals de la vida educativa de l'escola.*

Jerònia Galmés  
EAP Manacor-Campos

#### **Per citar l'article**

"I. Reyes, M. Sarmiento, C. Hidalgo, R. Casau, J. Ferrer, M. Planeéis, C. Marí i T. Tur (2009). Una escola oberta a les famílies i a l'entorn. *IN. Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, V. 2, n. 1, PÀGINES 105-114. Consultado en [http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol2\\_num1/galmes/index.html](http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol2_num1/galmes/index.html) en (poner fecha)"

L'Equip d'Orientació Educativa i Psicopedagògica d'Atenció Primerenca del sector Manacor-Campos el va crear la Conselleria d'Educació del Govern Balear el curs 2001-2002. Al començament només hi havia una sola professional.

Actualment, el curs 2008-2009, està format per:

- Tres psicopedagogues.
- Dues mestres de pedagogia terapèutica.

Està ubicat a la seu del Centre 0 a 3 de l'Ajuntament de Manacor.

És un equip comarcal que abraça 29 localitats (amb 17 ajuntaments) i 70 escoles de 0 a 3 anys (20 de municipals, i la resta concertades i/o privades):

- Zona Llevant.
- Zona Manacor, i part de la Mancomunitat des Pla.
- Zona Campos.

Des dels inicis, ara fa vuit cursos, hem tingut un *objectiu* principal que ha dirigit tota la nostra tasca psicopedagògica:

Contribuir a la conscienciació social de la importància que té l'etapa de 0 a 3 anys com a base del desenvolupament integral de la persona.

Per poder anar aconseguint aquest objectiu hem intentat treballar a partir de propostes que incloguessin tota la comunitat relacionada amb la infància, per aquest motiu s'han impulsat diversos projectes i/o iniciatives que avui en dia són una realitat i que no podem concebre per separat sinó que formen una globalitat: projectes com la *formació dels professionals del primer cicle d'educació infantil* (formació que actualment s'imparteix des del CEP de Manacor, però que no existia a la nostra zona abans de la creació de l'EAP); hem impulsat l'associacionisme als nostres municipis, treballant molt intensament amb l'Associació 0 a 3 Manacor; hem consolidat la creació del Centre 0 a 3 Manacor, al nivell municipal. Tot va començar amb propostes que va fer l'EAP a l'Ajuntament de Manacor d'oferir petits tallers de formació de pares i mares amb nadons, que actualment s'han convertit en el Centre 0 a 3, que organitza el Servei Educatiu de l'Ajuntament de Manacor, sempre en coordinació amb l'EAP; el present curs hem iniciat el projecte Cap a una Escola Inclusiva, a partir d'un curs organitzat pel CEP de Manacor i coordinat pel Centre Específic Joan Mesquida i l'EOEP Manacor.

Tots aquests projectes o actuacions sorgeixen de les nostres funcions com a equip d'atenció primerenca, assignades segons la normativa (les *Instruccions sobre el funcionament dels equips d'orientació educativa i psicopedagògica*, Resolució de 30 d'abril de 1996; Direcció General de Renovació Pedagògica).

A continuació esmentaré els nostres àmbits d'actuació, segons aquesta normativa, i aniré apuntant alguns dels projectes i/o actuacions més importants que sorgeixen a partir d'aquests àmbits (sobretot en relació amb el tema de les famílies).

## 1. Tasques de sector

### 1.1. Col·laboració amb les institucions

#### 1.1.1. Àmbit de serveis

**Serveis de valoració i reeducatius:** *SVAP, Servei d'Atenció Primerenca d'APROSCOM, ONCE, ASPAS i NOUSIS.* Coordinació d'acord amb el protocol establert.

**Àrea sanitària:** relació i coordinació amb els serveis de pediatria i amb les comares i infermeres dels centres de salut.

**Àrea social:** serveis socials dels ajuntaments, mediadora intercultural, treballadora social i EMO (educadors de medi obert) dels ajuntaments; USMIJ, Menors... Col·laboració en la sol·licitud de beques, l'atenció a l'alumnat immigrant, l'atenció a les famílies, les derivacions...; serveis de valoració i atenció precoç (ASPAS, APROSCOM...).

Àrea educativa:

Assessoria d'infantil del CEP de Manacor, encarregats de formació del professorat dels diferents sindicats. Planificació conjunta de les ofertes de formació a les educadores de 0 a 3.

Professorat del cicle formatiu de formació professional de grau superior d'educació infantil de l'IES Mossèn Alcover, intercanvi d'informació, projectes comuns, xerrades formatives...

Serveis educatius dels ajuntaments de la nostra zona: impuls i suport a les activitats de 0 a 3 amb famílies

Orientadors de l'EOEP Manacor i dels CEIP: treball en *el projecte de coordinació 1r/2n cicle d'EI a partir de la publicació del dossier L'adaptació i la coordinació a l'educació infantil. Dos cicles, una sola etapa.* Inici del projecte Cap a una Escola Inclusiva.

*La UIB:* col·laboracions puntuals a través de la nostra participació en activitats relacionades amb l'educació infantil.

#### 1.1.2. Àmbit de l'Administració

La Conselleria d'Educació

Col·laboram amb el Pla primera infància de la Conselleria d'Educació per impulsar els ajuntaments del nostre sector a dur a terme programes de treball amb famílies d'infants no escolaritzats: espais nadó, espais familiars..., i amb infants escolaritzats: tallers, espais oberts de joc i de trobada, etc.

Altres col·laboracions derivades de les nostres tasques psicopedagògiques.

Els ajuntaments

Col·laboració amb els ajuntaments que decideixin dur endavant programes de treball amb famílies.

Amb l'Ajuntament de Manacor, col·laboració per dur a terme per tercera vegada el projecte de coordinació 1r-2n cicle amb el títol de: *Parlem dels nostres infants III. Grups de formació amb famílies. Acompanyament i orientació per a pares i mares.*

### **1.2. Elaboració i difusió de materials i instruments psicopedagògics**

---

A partir dels projectes que proposam cada any a les escoles han anat sorgint materials i instruments psicopedagògics diversos:

Materials i activitats derivats del projecte *El moviment el primer any de vida*. Inclou la difusió del llibret *Infància i prejudici*, publicat el curs 2006-2007.

Materials i activitats derivats del projecte *Heurística, manipulació i experimentació*.

Materials i activitats derivats del projecte *El llenguatge*. Inclou continuar la difusió del CD *Hola amics*.

Materials i activitats derivats del projecte *Psicomotricitat i vida quotidiana*.

Materials i activitats derivats del projecte *Coordinació primer-segona cicle*. El present curs treballam també amb la coordinació del 2n cicle d'EI i primària.

### **1.3. Actuació amb famílies al sector**

---

Conscienciam les famílies de la importància que tenen per als infants els primers anys de vida i els orientam en aquells aspectes que resultin bàsics per atendre adequadament els infants, especialment en el cas de les famílies amb fills amb necessitats educatives especials.

Potenciam el suport educatiu a les famílies d'infants no escolaritzats.

Donam suport a les associacions 0 a 3 anys de: Manacor, Vilafranca, Montuïri i Felanitx.

Impulsam la creació de noves associacions de 0 a 3 anys als municipis del nostre sector: en procés de formació hi ha l'Associació 0 a 3 Sant Llorenç.

## **2. Tasques relacionades amb les funcions de suport especialitzat a centres**

---

### **2.1. Suport als professionals d'educació infantil**

---

Facilitació d'eines i estratègies útils per elaborar programacions d'aula adequades a la diversitat de l'alumnat (PGA).

Observació dels contextos educatius de 0 a 18 mesos. Intervenció i propostes de millora.

Col·laboració en la posada en marxa del projecte A: El moviment el primer any de vida.

Col·laboració en la posada en marxa del projecte D: Psicomotricitat i vida quotidiana.

Utilització de les situacions de la vida diària com a eina d'aprenentatge que impulsa l'infant a ser un subjecte actiu.

Difusió d'experiències de motricitat gruixada i d'experiències amb objectes (panera dels tresors, joc heurístic; joc simbòlic, construccions) i amb materials (aigua, terra, arena, aire, pintura, farina, llegums...) mitjançant el projecte B: Heurística, manipulació i experimentació.

Planificació de la programació lingüística adequada a cada cas adoptant mesures d'immersió, tant pel que fa a les rutines com als contes i les cançons.

Activitats per a la posada en marxa del projecte C: El llenguatge: preparar una sèrie d'activitats per tal que les famílies no catalanoparlants puguin començar a emprar i entendre la nostra llengua. Realitzar sessions d'estimulació del llenguatge relacionades amb diferents racons: buf, onomatopeies, llavis...

Col·laboració en el protocol de traspàs d'alumnes a final de curs.

Participació en l'avaluació i el traspàs de l'alumnat.

## ***2.2. Suport als alumnes amb necessitats educatives específiques***

---

Col·laboració en el coneixement de les competències bàsiques dels infants a partir de les informacions, de les observacions i de la interacció.

Observació de la interacció infant - adults - altres infants i amb el seu entorn.

Entrevistes de recollida d'informacions amb família-mestres.

Entrevistes de devolució amb família-mestres.

Elaboració de l'informe psicopedagògic i del dictamen quan sigui pertinent, segons normativa de 14 de febrer de 1996 i amb el consens previ de tot l'Equip d'Atenció Primerenca.

En el moment que l'infant hagi de canviar de centre, seguir el protocol de traspàs.

## ***2.3. Suport a les famílies d'infants escolaritzats***

---

### *Objectius:*

Promoure la relació famílies-centre per incidir de forma coherent en la infància.

Contribuir que les relacions famílies-centre es basin en la col·laboració i el respecte mutu, evitant les posicions jeràrquiques, les desqualificacions, les relacions d'exigència i de fiscalització.

Promoure la creació de grups de formació de pares i mares d'infants a les escoles.

Acompanyar les famílies d'infants amb necessitats educatives puntuals, temporals o permanents, durant tota l'escolarització del fill, i donar-los suport.

*Actuacions:*

Col·laboració en l'elaboració i execució del Programa d'adaptació dels infants i les seves famílies al centre (0-3/3-6).

Col·laboració en l'execució del projecte Parlem dels nostres infants III. Grups de formació amb famílies. Acompanyament i orientació per a pares i mares. El projecte inclou la participació de les educadores en el seminari del CEP La coordinació de l'educació infantil dins l'àmbit del municipi. Projecte elaborat per l'Ajuntament de Manacor, el CEP i l'EAP i adequació als diferents centres participants.

Facilitació de models d'activitats: activitats d'implicació directa a l'aula (el pare o la mare, o els padrins acuden a explicar un conte, etc); activitats d'implicació indirecta a l'aula: aportació de materials, la capsa dels tresors, diari casa-escola, la capsa dels sons, etc.

Revisió conjunta de la qualitat de relació emprada per les educadores amb les famílies, tant en els contactes personals com en les comunicacions escrites.

Donar suport als grups de formació de pares i mares creats en el marc del projecte de coordinació 1r-2n cicle amb el títol de: Parlem dels nostres infants III. Grups de formació amb famílies. Acompanyament i orientació per a pares i mares.

Donar suport a altres iniciatives dels centres per treballar amb famílies.

Donarem suport als pares d'infants amb algun tipus de necessitat per tal que puguin tenir resposta a les seves inquietuds i se sentin acompanyats i atesos durant el procés d'escolarització dels infants.

La nostra actuació amb aquestes famílies (i amb les seves educadores) serà molt acurada en moments puntuals del procés educatiu:

- Durant el període d'adaptació.
- Quan hi hagi problemes en l'àmbit personal o familiar.
- Durant el procés d'avaluació psicopedagògica.
- El moment de preparar-los per a la transició al segon cicle d'infantil, aplicació del Programa d'adaptació 1r-2n cicle.

Per dur a terme les nostres funcions, durant aquests anys ens hem anat formant a partir de la nostra pràctica diària en el sector i a les escoles, els cursos de formació, lectures, seminaris..., i així hem anat consolidant les bases metodològiques que guien la nostra pràctica.

---

### *Bases metodològiques que guien la nostra pràctica*

La nostra pràctica com a psicopedagogues es nodreix de les aportacions dels nombrosos autors que han contribuït a la configuració i millora de l'educació infantil:

Friedrich W. A. Fröbel (1782-1852), el pioner de la concepció moderna de la infància basada en l'educació dels sentits que Montessori i Decroly continuarien al segle XX.

Especial admiració i respecte mereixen les germanes Rosa (1860-1951) i Carolina Agazzi (1870-1945), dues mestres rurals que dugueren a la pràctica les idees que fonamenten l'Escola Nova i els moviments de Renovació Pedagògica.

Un paper destacat és el de Piaget, que, tot i ser un autor polèmic i superat en alguns aspectes (com ara considerar el desenvolupament com una condició *sine qua non* de l'aprenentatge), no es pot negar la importància de la seva aportació a la comprensió del desenvolupament psicològic humà (epistemologia genètica).

Vigotsky, amb aportacions com la de la zona de desenvolupament proximal com un diàleg entre l'infant i el seu futur i no entre l'infant i el passat d'un adult, d'un mestre o d'una societat; el fet de veure, reconèixer i considerar cada infant com un ésser únic i irrepetible, una persona que viu i es construeix en societat; i el concepte d'ensenyament-aprenentatge amb una concepció de reciprocitat, de diàleg, de col·laboració, en un sistema viu de relacions, com un tot inseparable, ben al contrari de la concepció piagetiana.

Els autors recents dels quals també rebem una gran influència són:

- Emmi Pikler (1902-1984) i el model de Lóczy.
- Loris Malaguzzi (1920-1994) i el model de Reggio de l'Emília.
- Elionor Goldschmied i les seves propostes sobre el joc de la descoberta i el paper de la persona clau.
- Bernard Aucouturier i les seves orientacions sobre la pràctica psicomotriu.
- John Bowlby (1970-1990) i la teoria de l'aferrament.

Algunes de les aportacions que ens han fet aquests autors i que incideixen en la nostra pràctica són:

- El respecte per l'evolució individual de cada infant, evitant l'estimulació de conductes per a la qual encara no ha assolit la maduresa suficient (E. Pikler).
- El perjudici que pot suposar una estimulació excessiva. Cal respectar la intimitat i el ritme de l'infant i deixar moments de no intervenció de l'adult (E. Pikler).
- La institucionalització de l'educació infantil de 0 a 3 anys (L. Malaguzzi).



- Els jocs de descoberta com una manera ordenada d'aprofitar l'activitat espontània dels infants (E. Goldschmied).
- El paper de «la persona clau» com a metodologia organitzativa per poder donar una atenció personalitzada i de qualitat als infants a les escoles.
- La sociabilització real ve de les experiències d'afecte vertader amb algunes de les persones properes a l'infant. Privar els infants d'unes relacions personals estretes és una equivocació greu que se sol donar en alguns grups d'educació infantil. Això es pot arreglar en part amb la idea de tenir una persona clau (E. Goldschmied).
- La pràctica psicomotriu com un procés d'ajuda que acompanya l'infant en el recorregut de maduració personal (B. Aucouturier).
- La importància que té per al desenvolupament de la personalitat sana de l'infant establir un fort vincle d'afecció des dels primers dies de vida (Bowlby).

## **Conclusions**

Com dèiem al principi, concebem la tasca a l'EAP com un treball global, on des de diversos àmbits d'actuació treballam per aconseguir l'objectiu comú de millorar l'atenció a la infància de 0 a 3 anys.

Els nostres grans *reptes* pels quals treballam amb una mirada cap al futur immediat són:

Consolidar el treball comunitari: intentar que totes les entitats que treballam amb la infància, tant públiques com privades, ho fem des del respecte i la professionalitat. Trobar punts d'actuació comuns. Evitar actuacions que es dupliquen o es repeteixen, i buits que es poden produir, intentar una coherència en les orientacions educatives a les famílies...

Aconseguir arribar a incloure totes les famílies dins les activitats municipals. Totes les famílies tenen una necessitat de compartir les pautes educatives. En el nostre sector hem aconseguit crear una base de treball amb famílies, però ens queda com a repte aconseguir la participació de les famílies de nivells socioculturals més baixos.

Amb aquests reptes és implícit treballar per una educació inclusiva, per una societat inclusiva. Tenim el gran repte d'aconseguir que tots els infants i famílies puguin tenir resposta a les seves necessitats des dels propis centres escolars. Són els recursos els que s'han de desplaçar, són els recursos els que han d'anar allà on hi ha infants i famílies que els necessiten.

Per aconseguir aquesta societat/escola inclusiva, es necessita un canvi d'actituds, cap al qual hem de treballar tots i totes els professionals que incidim en el camp de la primera infància.

Cal que els adults canviem la nostra mirada cap a la infància, una mirada respectuosa amb totes les necessitats, una mirada que podem aprendre dels infants,

ja que són ells mateixos els que ens ensenyen dia a dia a tenir aquesta mirada sense prejudicis de cap tipus.

## Referències bibliogràfiques

- BALABAN, N. (2000). Niños apegados, niños independientes. Orientaciones para la escuela y la familia. Madrid: Narcea.
- BASSEDAS, E.; HUGUET, T.; SOLÉ, I. (1996). Aprender i ensenyar a l'Educació Infantil. Barcelona: Graó.
- CHOKLER, M. (1988). Los organizadores del desarrollo. Buenos Aires: ed. Cinco [www.ifra.it](http://www.ifra.it)
- Cyrulnik, B.: (2004). Del gesto a la palabra. Barcelona: Gedisa.
- DE TRUCHIS, CH. (2003). El despertar al mundo de tu bebé. El niño como protagonista de su propio desarrollo. Barcelona: Oniró.
- EAP MANACOR-CAMPOS (2006). Infancia i perjudici. Govern Illes Balears.
- Equip Atenció Primerenca (EAP) Sector Manacor-Campos (2007). L'adaptació i la coordinació a l'Educació Infantil: Dos cicles, una sola etapa. Coord. J.Pinya i J.Galmés. Conselleria d'Educació i Cultura. Ajuntament de Manacor.
- FALK, J. (1998). Educar els 3 primers anys. L'experiència de Lóczy. Barcelona: Col. Temes d'Infància. Rosa Sensat.
- FALK, J. (2005). La conquesta de l'autonomia. Col. Temès d'infància. Rosa Sensat. Barcelona.
- Ferré Veciana, J. i Ferré Rodríguez, M.M. (2006). Cer0atr3s. Barcelona: Lebon.
- GOLDSCHMIED,E.; JACKSON,S. (2002). La Educación Infantil de 0 a 2 años. Madrid: Morata.
- GolemaN, D. (1996). Inteligencia emocional. Kairós.
- LAPIERRE, A. (1982). El adulto frente al niño de 0 a 3 años. Una experiencia con los más pequeños. Barcelona: Científico Médica.
- MACARULLA, I.; SAIZ,M. (2009). Bones pràctiques d'escola inclusiva. La inclusió de l'alumnat amb discapacitat: un repte, una necessitat. Barcelona: Graó.

- SARLÉ, P.; ROSAS, R. (2005). Juegos de construcción y construcción del conocimiento. Madrid: Miño y Dávila editores.
- SCHAFFER, H.R. (1990). El context socio-familiar en l'educació de l'infant. Barcelona: Col. Temes d'Infància. Rosa Sensat.
- VILA, B.; CARDÓ, C. (2007). Material sensorial (0-3 años). Manipulación y experimentación. Barcelona: Graó.